

Informatīvais ziņojums par Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda ikmēneša progresu un projektu izdevumu attiecināmību nepārvaramas varas gadījumā Covid-19 ietekmē

Atbilstoši Ministru kabineta (turpmāk – MK) 2015. gada 10. marta sēdes protokola Nr. 14 27. § 11. punktam Finanšu ministrija (turpmāk – FM) informē par Kohēzijas politikas Eiropas Savienības (turpmāk – ES) fondu ikmēneša aktualitātēm 2020. gada februārī - martā¹.

Atsaucoties uz MK 2020. gada 12. marta rīkojumu Nr. 103 “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu”² un, ņemot vērā situācijas projektos, kad Covid-19 izplatības (turpmāk – Covid-19) ietekmē nav iespējama saistību izpilde, bet izdevumi ir veikti, kā arī, ievērojot Eiropas Komisijas (turpmāk – EK) sniegtos skaidrojumus par nepieciešamu nacionālo tiesisko regulējumu attiecībā uz nepārvaramas varas definīciju un tvērumu Covid-19 ietekmē, informatīvais ziņojums vienlaikus paredz noteikt konkrētu rīcību, lai mazinātu Covid-19 ietekmi finansējuma saņēmējiem darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” ietvaros projektu līgumu/vienošanās ietvaros.

1. ES fondu progressa operatīvā ikmēneša informācija 2020. gada martā

No plānošanas perioda sākuma līdz 2020. gada 19. martam veikti **maksājumi projektu īstenotājiem** jau par **2 mljrd. euro** jeb 45 % no 4,4 mljrd. euro 2014. – 2020. gada plānošanas periodā paredzētā ES fondu finansējuma. Skatīt ilustrāciju Nr. 1 tālāk ziņojumā.

2020. gada pirmajos mēnešos vislielākā dinamika ir ES fondu atbalsta maksājumos investīcijām - kopā 129,5 milj. euro. Tas ir par 4 milj. euro vairāk, salīdzinot ar tādu pašu periodu 2019. gadā. Vislielākie maksājumi ir transporta (39,4 milj. euro), vides aizsardzības un reģionālās attīstības (23,6 milj. euro), kā arī izglītības (15,5 milj. euro) jomās.

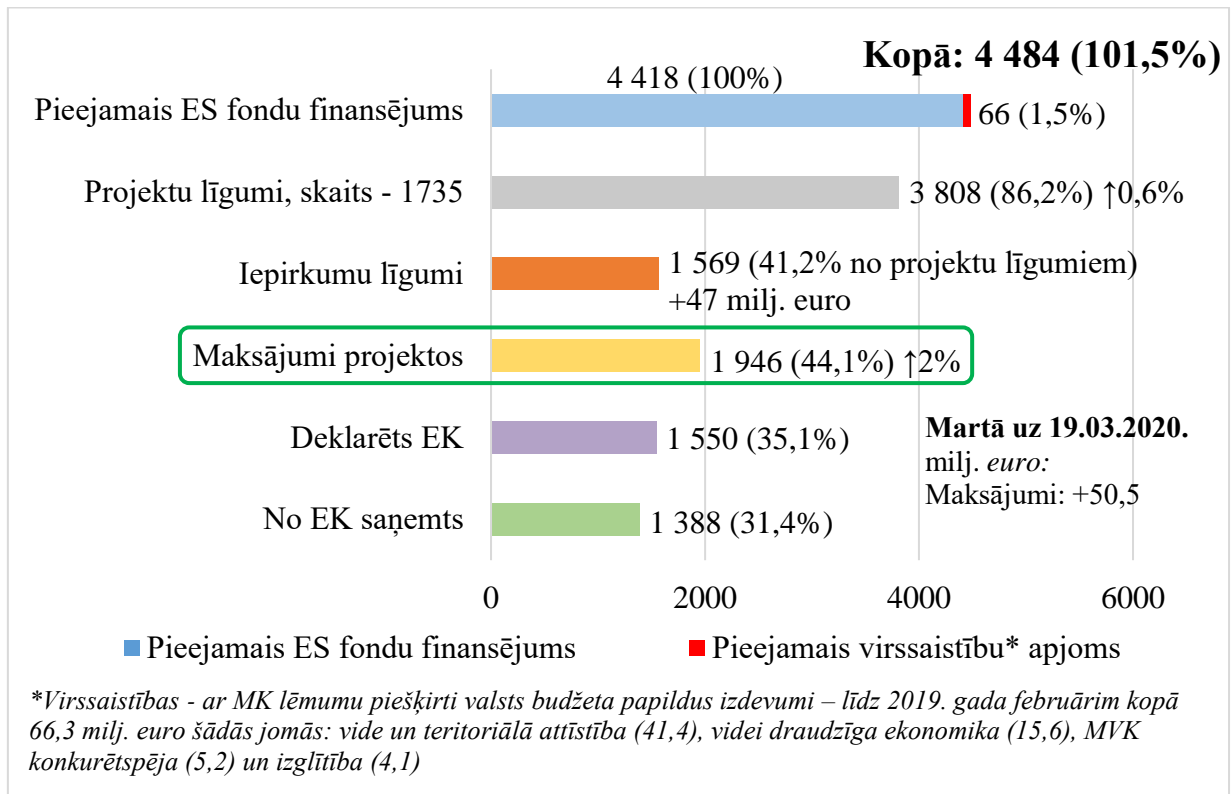
Detāla informācija par ikmēneša projektu iesniegumu un maksājumu pieprasījumu plānu izpildes statusu regulāri tiek aktualizēta un ir pieejama ES fondu tīmekļa vietnē (skatīt 1. atsauci).

---

¹ FM līdz katra nākamā mēneša beigām jāiesniedz MK bez saskaņošanas ar citām iestādēm operatīvo informāciju par ES fondu ieviešanas plānu izpildi. Ziņojums tiek publiskots arī ES fondu tīmekļa vietnē <http://www.esfondi.lv> sadaļā - Materiāli un ziņojumi → Ziņojumi Ministru kabinetam: <http://www.esfondi.lv/zinojumi-Ministru-kabinetam>. Detāla investīciju progressa un plānu izpildes informācija, t.sk. projektu līmenī pieejama sadaļās ES fondi 2014 - 2020 → Ieviešana → Ieviešanas progress / Ieviešanas plāni un to izpilde: <http://www.esfondi.lv/2020.gads>

² ar grozījumiem: MK 14.03.2020. rīkojums Nr. 105/LV, 52B, 14.03.2020./Stājas spēkā 14.03.2020.; MK 13.03.2020. rīkojums Nr. 104/LV, 52A, 13.03.2020./Stājas spēkā 13.03.2020.

Ilustrācija Nr. 1 “ES fondu investīcijas līdz 2020. gada 1. martam, milj. euro, % no ES finansējuma, pret datiem līdz 2020. gada 1. februārim”

2. Covid-19 seku pārvarēšana ar ES fondu atbalstu

Atsaucoties uz likuma “Par valsts apdraudējuma un tā seku novēršanas un pārvarēšanas pasākumiem sakarā ar Covid-19 izplatību” (turpmāk – likums) 20. pantu³ un, ņemot vērā Covid-19 ietekmi uz tautsaimniecību un nepieciešamu efektīvāku krīzes seku mazināšanu, FM ir devusi atļauju turpināt projektu iesniegumu atlases (t.sk. līgumu vai vienošanās slēgšanu) darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” ietvaros. Tāpat Covid-19 ietekmē no Centrālās līgumu un finanšu aģentūras (turpmāk - CFLA) puses netiek apturēta noslēgto līgumu vai vienošanās par projektu īstenošanu darbība.

EK, reaģējot uz Covid-19 plašo mērogu un nepieciešamību rast tās seku mazinošus risinājumus, virza ES fondu regulējošo nosacījumu grozījumus - tie neparedz papildu ES finansējuma piešķiršanu dalībvalstīm, bet gan esošo ES fondu piešķiruma resursu pārdali. EK priekšlikums Regulas grozījumiem paredz, ka bez EK oficiāla lēmuma nacionāli var novirzīt 4 % no dalībvalsts ES fondu

³ [*https://likumi.lv/ta/id/313373-par-valsts-apdraudejuma-un-ta-seku-noversanas-un-parvaresanas-pasakumiem-sakara-ar-covid-19-izplatibu](https://likumi.lv/ta/id/313373-par-valsts-apdraudejuma-un-ta-seku-noversanas-un-parvaresanas-pasakumiem-sakara-ar-covid-19-izplatibu) - “20. pants. Lai nodrošinātu šā likuma 1. pantā noteikto mērķu sasniegšanu, Finanšu ministrijai kā Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda (turpmāk — ES fondi) vadošajai iestādei ir tiesības atlikt, pārtraukt vai izbeigt specifiskā atbalsta mērķa atlasi, kā arī līguma vai vienošanās par ES fondu projekta īstenošanu slēgšanu un ierosināt specifiskā atbalsta mērķa līdzekļu pārdali līdz turpmākiem Ministru kabineta lēmumiem.”

darbības programmas kopējā apjoma, kā arī viena fonda ietvaros starp prioritātēm pārdalīt līdz 8 % no fonda kopējā apjoma mērķētam atbalstam, galvenokārt:

- a. veselības aprūpei, t.sk. medicīnas darbinieku aizsardzībai nepieciešamā aprīkojuma nodrošināšanai;
- b. atbalstam mazajiem un vidējiem komersantiem / Finanšu instrumentiem;
- c. nodarbinātības veicināšanai, t.sk., īstermiņa nodarbinātības shēmām.

EK risinājums paredz minēto izmaksu attiecināšanu no 2020. gada 1. februāra.

Tāpat, atsaucoties uz Latvijas un citu dalībvalstu lūgumiem, EK ir sniegusi skaidrojumu par iespēju attiecināt, t.sk. veikt ES fondu atmaksu finansējuma saņēmējam par projektu ietvaros veiktiem izdevumiem, par kuriem nav notikusi paredzēto saistību izpilde Covid-19 ietekmē un to nav bijis iespējams saprātīgi novērst, kā arī, ja vien Covid-19 izplatība ir uzskatāma par nepārvaramu varu (*force majeure*) saskaņā ar nacionālo tiesisko regulējumu.

Projektu īstenotāji jau ir informējuši CFLA kā ES fondu sadarbības iestādi un līgumslēdzēju par šādām situācijām un, attiecīgi šī brīža finansiāliem zaudējumiem, ja tie netiek atzīti par attiecināmiem izdevumiem, saglabājot paredzēto publisko līdzfinansējumu.

Vērtējot šī brīža Latvijas nacionālo regulējumu attiecībā uz to, vai Covid-19 izplatība ir uzskatāma par nepārvaramu varu (*force majeure*), ir jāņem vērā Augstākās tiesas prakse, saskaņā ar kuru nepārvaramas varas apstākļi sastāv no četriem elementiem⁴:

- 1) notikums, no kura nav iespējams izvairīties un kura sekas nav iespējams pārvarēt;
- 2) saprātīga persona līguma noslēgšanas brīdī notikumu nevarēja paredzēt;
- 3) notikums nav noticis puses vai tās kontrolē esošas personas rīcības dēļ;
- 4) notikums saistību izpildi padara ne tikai apgrūtinošu, bet arī neiespējamu.

Covid-19 izplatīšanās var tikt izskatīta par nepārvaramas varas apstākļiem, ja līguma saistību izpildi objektīvi neiespējamu padara šī vīrusa izplatības ierobežošanas un risku mazināšanas pasākumi, piemēram, karantīna vai robežas slēgšana. Ņemot vērā minēto, pusei, kas atsaucas uz Covid-19 izplatību kā nepārvaramas varas apstākļiem, ir jāsniedz pierādījumi par to, ka līguma saistību izpilde ir kļuvusi neiespējama konkrēto apstākļu dēļ.

⁴ Skatīt skaidrojumu arī šajā vietnē: <https://lvportals.lv/viedokli/314305-covid-19-ka-neparvaramas-varas-apstaklis-ligumattiecibas-2020>

Ievērojot EK sniegtos skaidrojumus, ārkārtas situācijas tiesiskajā regulējumā saistībā ar Covid-19 seku ierobežošanu noteikto un šajā informatīvajā ziņojumā sniegto informāciju, par attiecināmiem izdevumiem būtu atzīstami arī tādi izdevumi, kas ir veikti ES fondu projekta ietvaros, par kuriem finansējuma saņēmējs var pierādīt, ka nav ieguvis saistības izpildi vai saistības izpilde ir neiespējama tiešas Covid-19 ietekmes dēļ. Piemēram, ja ir veikts avansa maksājums par dalību pasākumā, kas netiek īstenots ārkārtas situācijas dēļ vai veikta samaksa par telpu nomu pasākumam, kas netiek īstenots ārkārtas situācijas dēļ, ir veikta samaksa par transporta biļetēm, bet tās nav izmantotas, jo atbildīgās institūcijas ir ieteikušas nedoties uz vīrusa skartajām teritorijām vai ir atcelts reiss, ir veikta samaksa par viesnīcu, bet persona viesnīcā nav uzturējusies) un tos nesedz trešā persona (piemēram, apdrošinātājs) un tos nevar atgūt no attiecīgā pakalpojuma sniedzēja. Par attiecināmiem būtu atzīstami arī šādi izdevumi, piemēram (jāvērtē katrs gadījums atkarībā no projekta specifikas):

- atlīdzības izmaksas projekta personālam, kas piesaistīts uz darba līguma vai rīkojuma pamata, ja darbinieks ir dīkstāvē atceltu vai pārceltu projekta darbību dēļ. (Pamatojums – Darba likuma 74.panta otrā daļa.);
- atlīdzības izmaksas aktīvajos nodarbinātības pasākumos iesaistītajiem bezdarbniekiem, kuru ietvaros darba devēji slēdz darba līgumus ar bezdarbniekiem, ja viņi uz laiku ir dīkstāvē;
- stipendijas mācībās iesaistītajiem bezdarbniekiem, ja mācības uz laiku ir atceltas.

Ņemot iepriekš minēto nepieciešams nacionāli tiesiski noteikt, ka darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” ietvaros CFLA ir tiesības:

- 1) atzīt par attiecināmiem izdevumus, kas veikti ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda projekta ietvaros, par kuriem finansējuma saņēmējs var pierādīt, ka nav ieguvis saistības izpildi vai saistības izpilde ir neiespējama, pamatojoties uz tiešu Covid-19 ietekmi (piemēram, veikts avansa maksājums par dalību pasākumā, kas netiek īstenots; veikta samaksa par telpu nomu pasākumam, kas netiek īstenots; veikta samaksa par transporta biļetēm, bet tās nav izmantotas, jo no atbildīgajām institūcijām saņemts ieteikums nedoties uz vīrusa skartu teritoriju vai atcelts reiss; veikta samaksa par viesnīcu bez atcelšanas iespējas, bet persona viesnīcā nav uzturējusies, izdevumi par stipendijām, algu un samaksu par dīkstāvi) un tos nesedz trešā persona (piemēram, apdrošinātājs) un tos nevar atgūt no attiecīgā pakalpojuma sniedzēja, vērtējot katru gadījumu atsevišķi atbilstoši projekta specifikai.

2) Covid-19 ietekmi uz projekta īstenošanu uzskatīt par nepārvaramas varas apstākļiem MK 2014. gada 16. decembra noteikumu Nr. 784 “Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina plānošanas dokumentu sagatavošanu un šo fondu ieviešanu 2014.–2020.gada plānošanas periodā” 51.⁴ 6. apakšpunkta piemērošanā. Tas nozīmētu iespēju: (1) esošā finansējuma ietvaros pagarināt projektu īstenošanas termiņu par periodu, par kādu projekta īstenošana ir aizkavēta ārkārtas situācijas dēļ, vienlaikus nepārsniedzot EK regulējumā noteikto attiecināmo izdevumu gala termiņu; (2) nesamazināt ES fonda un valsts budžeta līdzfinansējumu projektos, kad finansējuma saņēmējs iesniedzis maksājumu pieprasījumus līdz 75 % no maksājuma pieprasījumu iesniegšanas grafikā paredzētā apjoma 2020. gadā.

ES fondu projektu īstenošanas maksimāli sekmīgai norisei arī ārkārtas situācijā CFLA nodrošina klientu apkalpošanu, dokumentu pieņemšanu un izskatīšanu ES fondu projektu e-vidē, elektroniskā un telefoniskā saziņā. Semināri un citi pasākumi tiek organizēti attālināti, t.sk. interneta tiešraidēs. Atsaucoties uz projektu īstenošanu pieteiktām situācijām gadījumos, kad ārkārtējās situācijas apstākļi ietekmē projekta īstenošanu (plānotās aktivitātes, sasniedzamos rezultātus, finanšu rādītāju izpildi, termiņus utml.), CFLA sadarbībā ar atbildīgo iestādi izvērtēs katru gadījumu individuāli, t.sk. ņemot vērā iepriekš minētos nosacījumus. Tāpat FM un CFLA nodrošinās aktuālo informāciju arī iestāžu tīmekļu vietnēs⁵. FM sadarbībā ar citām iestādēm un partneriem turpina aktīvu sadarbību ar ES institūcijām par nepieciešamiem skaidrojumiem un nosacījumiem gan par ES fondu izdevumu attiecināmību, gan Covid-19 krīzes seku ātrākas pārvarēšanas ar ES fondu atbalstu jautājumiem.

Finanšu ministrs

J. Reirs

Rūdolfā 67083925
Astra.Rudolfa@fm.gov.lv

Ševčenko 67095614
Svetlana.Sevcenko@fm.gov.lv

⁵ https://www.fm.gov.lv/lv/covid_19/ un <https://www.cfla.gov.lv/lv/arkarteja-situacija>.